

Kommentar **Harald Stanghelle**

Er det hysteri når en Norges Bank-sjef
må gå av fordi hans kone er kinesisk?

Meninger • side 3



Aftenposten

Tirsdag
8. desember
2020

Grunnlagt 1860
av Christian
Schibsted

○○○

Foto: Glen Musk

Hun må slå Oljefondet på børs for å oppnå full erstatning

Ble hjerneskadet. Caroline Lysberg
lå 55 minutter under vann etter
en trafikkulykke. Hun må ha en
avkastning på 4 prosent på
erstatningen hun fikk for å få
dekket det hun taper i inntekter.

Nyheter • side 6-7



Tung vei til målet for Hurtigruten- utfordrer

Havila-konsernet skulle bryte
Hurtigruten-monopolet fra
nyttår. Det har ikke gått helt
som planlagt.

Nyheter • side 14-15

Trump- yndling falt i unåde blant sine egne

Justisminister Bill Barrs
tilbakevisning av påstander
om valgfusk får Trump-
tilhengere til å rase.

Nyheter • side 16

Hva hadde topp- idrett vært uten rivalisering?

Tirsdag
møtes rivalene
Cristiano Ronaldo
og Lionel Messi
kanskje for
siste gang i en
Champions
League-batelle.

Sport • side 38-41



Fotomontasje

Det ble
budsjett-
enighet i Oslo
i år igjen, gitt.
Har Rødt solgt
seg for billig?

”

Andreas Slettholm,
kommentator

Nyheter • side 14-15



Etterlatte etter korona- død 90-åring får erstatning

Norsk pasientskade-
erstatning gir nå erstatning
til flere etterlatte etter
dødsfall på norske sykehjem.

Nyheter • side 4

Halvparten av landets lærere har vurdert annen jobb

Utdanningsforbundet frykter
at utryggheten koronakrisen
har skapt sørg for at folk
søker seg bort.

Nyheter • side 12-13

Sigurd Bjørnstad

Regjeringen venter at Nicolai Tangen klarer 3 prosent avkastning i Oljefondet. Trafikkofre må klare 4 prosent.

E24 Økonomi fra E24.no

På ettermiddagen den 8. desember 2013 var Caroline Husvik Lysberg passasjer i en bil som kjørte utenfor kaia i Steinkjer. Sjøføren kom seg ut. Caroline lå 55 minutter under vann før hun ble hentet opp av en redningsdykker. Ingen våget å tro at hun skulle overleve.

Den 23 år gamle kvinnen pådro seg en hjerneskade som gjør det lite trolig at hun kan få seg lønnet arbeid i livet. Lysberg har forhandlet med forsikringsselskapet sitt om erstatning siden 2014. Hun fikk hjelp av advokat.

– Prosessen har vært veldig vanskelig, sier hun.

Tidligere i høst ble Lysberg tilkjent 5.599.559 kroner i erstatning.

Skal slå Oljefondet

Beløpet er resultatet av et komplisert regnestykke.

Erstatningen skal blant annet dekke Lysbergs tapte årlige inntekt til hun blir alderspensjonist om 37 år. Men for at det skal være realistisk, må den hjerneskadede 30-åringen skaffe seg en årlig avkastning på 4 prosent utover prisveksten gjennom livet.

Det er mer enn politikernes krav til avkastning fra Oljefondet.

Avkastningen kan for eksempel være rente i banken eller gevinst på aksjefond, enkeltaksjer og omsettelige rentepapirer.

De 4 prosentene må være realavkastning, som tilsvarer nominell avkastning minus prisveksten. En nominell avkastning på for eksempel 6 prosent og en prisvekst på 2 prosent gir en realavkastning på 4 prosent.

Størrelsen på erstatningen

Den forventede avkastningen i årene fremover er svært viktig for å beregne størrelsen på erstatningen som betales ut her og nå.

Hvis den forventede avkastningen underveis i livet er høy, trenger du relativt lite penger som en engangssum her og nå for å sikre en bestemt fremtidig, årlig inntekt. Er forventet avkastning lav, trenger du mye penger her og nå.

Regner man med å kunne få 4 prosent avkastning på beløpet fremover, vil erstatningen med andre ord bli mye lavere enn om man regner med 2 eller 1 prosent avkastning.

Regjeringen og Stortinget forventer at Oljefondet og toppsjefen Nicolai Tangen klarer 3 prosent realavkastning over tid.

Dette betyr at Lysberg skal finne forvaltere som over tid er mye flinkere enn Tangen.

Det er svært vanskelig å plukke ut forvaltere som klarer mer enn Oljefondet. God avkastning tidligere år er ingen garanti for fremtiden. I tillegg er slike forvaltere dyre.

Kunne fått over 1 million mer

I tillegg til å dekke Lysbergs tapte årlige inntekt til hun blir alderspensjonist som 67-åring, skal erstatningsbeløpet også dekke ekstra utgifter på 115.000 kroner i året.

Staten venter at trafikkofre oppnår høy avkasning. Erstatningene blir derfor lave.

Caroline Husvik Lysberg fra Namsos lå 55 minutter under vann og fikk hjerneskade etter en trafikkulykke. Her med samboer Odd-Tore Tingstad Sivertsen hjemme i leiligheten. Foto: Glen Musk

I tillegg inngår en såkalt menerstatning som dekker de reduserte mulighetene til å leve et liv som alle andre.

– Erstatningen er ikke stor når vi tenker på hvor mange år med tapt inntekt den skal dekke. Skal jeg reise en tur til Trondheim, må jeg ha med meg ledsagere, sier Lysberg.

Hvis det i fastsettingen av Lysbergs erstatning hadde blitt lagt til grunn en rente på 2,5 prosent, ville det utbetalte beløpet blitt 1,3 millioner kroner høyere.

– Det ville vært mye bedre, sier hun.

Utregningen er gjort av Advokatfirmaet Ness Lundin. De har brukt et program laget av selskapet Jussystemer. Programmet blir brukt i erstatningssaker ved domstolene og av forsikringsselskapene.

Mandag 7. desember var Lysberg i møte med den lokale sparebanken for å diskutere plasseringen av pengene.

Rente med lang historie

Realrenten på 4 prosent ble fastsatt av Høyesterett i en dom i 2014. Der er den blitt stående.

Frem til 2014 var realrenten 5 prosent, fastsatt i dom i 1993. Fra 1981 var den 6 prosent, også den fastsatt av Høyesterett.

I august i fjor sendte Justisdepartementet på høring et forslag om en forskriftshjemmel i skadeerstatningsloven. Den skal brukes til å fastsette en rente som lettere kan tilpasses endringer i renter og avkastning i økonomien.

Passer ikke i domstolene

Advokat Tom Sørum i Advokatfirmaet Ness Lundin har jobbet mye med erstatningssaker etter trafikkskade.

– Det er erkjent fra domstolene at de ikke er egnet til å fastsette denne renten. Den må basere seg på en økonomisk vurdering med kompetanse som domstolene ikke har, sier han. Sørum mener dette har ført til at den høye renten er blitt stående uendret etter 2014, samtidig som rentenivået har falt kraftig.



Redningspersonell prøver å få liv i Caroline Husvik Lysberg på kaia i Steinkjer. Kort tid senere ga de foreldrene beskjed om at 23-åringen neppe ville overleve. Hun våknet etter nesten en måned i koma.



– Domstolene er engstelige for å ta i dette. Derfor har Justisdepartementet foreslått denne lovhjemmelen for en forskrift som gjør at renten kan fastsettes på faglig økonomisk grunnlag, sier Sørum.

Allerede i 1993 var Høyesterett inne på at renten heller burde fastsettes i lov eller forskrift. Over 20 år senere gjentok Høyesterett dette i 2014.

Ett år etter høringen Fristen i Justisdepartementets høring var 2. desember i fjor.

– Det er sterkt beklagelig at det tar så lang tid. Det gjør at stadig flere får for lav erstatning fordi det blir lagt til grunn en

rente som er altfor høy, sier advokat Sørum. Saken og høringssvarene ligger nå i Justisdepartementet. Lovhjemmelen må fremmes for Stortinget og behandles der. Etterpå må forskriften lages i departementet og renten må fastsettes.

Jeg frykter at det kan gå ytterligere to år før praksisen med 4 prosent realrente blir endret, sier Sørum.

«Det tas sikte på en proposisjon i løpet av vårsesjonen», skriver Justisdepartementet i en e-post til Aftenposten. «Det er ikke uvanlig at det går et år eller mer» etter høringsfristen, skriver departementet.

I 1993 var realrenten på innskudd i bankene rundt 2 prosent. I 2014 var den rundt null. I mai i år satte Norges Bank styringsrenten til 0,0 prosent fordi koronaen gir dårlige tider i økonomien. Dermed er realrenten på bankinnskudd i minus for de aller fleste.

I det lange løp: Null realrente

Norges Bank har beregnet passelig rente i en situasjon der økonomien er i balanse. I en beregning fra september blir denne såkalte *nøytrale renten* beregnet til rundt 2 prosent, målt som nominell rente i pengemarkedet.

Dette er markedet der bankene låner penger til hverandre. Innskuddsrenten i bankene ligger vanligvis litt lavere.

Med fratrekk for prisveksten gir det en svakt negativ realrente på bankinnskudd når økonomien er i balanse. Ved å ta risiko kan penger få høyere avkastning enn bankrenten over tid.

For Lysberg blir ikke livet som planlagt. – Erstatningen vil gi meg et bedre liv i min nåværende situasjon, men den kan ikke ta igjen for det jeg har mistet, sier hun.

Stadig flere får for lav erstatning fordi det blir lagt til grunn en rente som er altfor høy

Advokat Tom Sørum

FAKTA

Erstatning

Flere lover regulerer erstatninger for personskader, blant annet lov om skadeerstatning og lov om yrkesskadeersikring. Det er ordninger for pasientskader, voldsoffer, trafikkskader og yrkesskader.

Enkeltpersoners erstatninger kommer som oftest fra statlige erstatningsordninger eller fra et forsikringsselskap.

Erstatninger for skade skal i mange tilfeller dekke fremtidig tap av inntekt, fremtidige ekstra utgifter og kompensere for fremtidige ulemper.

Slik erstatning blir utbetalt på forskudd som et engangsbeløp. Den må derfor basere seg på en rente som regner fremtidige beløp om til et beløp i dagens penger. Slik kan erstatningen fastsettes.

En rente på 4 prosent etter fratrekk for forventet prisvekst (realrente) er den vanligste. Den ble fastsatt av Høyesterett i 2014.

Noen erstatninger kan bli utbetalt som et fastsatt beløp på grunnlag av tabeller som kobler erstatning til gitte kjennetegn eller på grunnlag av en særskilt vurdering i hvert tilfelle.

1,3

Realrenten på 4 prosent ble fastsatt av Høyesterett i en dom i 2014. Hvis det i fastsettingen av Caroline Husvik Lysbergs erstatning hadde blitt lagt til grunn en rente på 2,5 prosent, ville det utbetalte beløpet blitt 1,3 millioner kroner høyere.